

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu
Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jana Svatoně (soudce zpravodaje), soudce Milana Hulmáka a soudkyně Daniely Zemanové o ústavní stížnosti stěžovatelky **A. B. (jedná se o pseudonym)**, právně zastoupené Mgr. Ing. Tomášem Tillmannem, advokátem, sídlem Vrázova 1324/40, Ostrava, proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. května 2024 č. j. 6 To 22/2024-1049, za účasti **Vrchního soudu v Olomouci**, jako účastníka řízení, a **Vrchního státního zastupitelství v Olomouci**, jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

I. Výroky I., II. a III. rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. května 2024 č. j. 6 To 22/2024-1049 v částech týkajících se stěžovatelky byla porušena její základní práva zaručená v čl. 7 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. května 2024 č. j. 6 To 22/2024-1049 se proto v těchto výrocích v částech týkajících se stěžovatelky ruší.

III. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti posuzované věci a obsah dotčených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatelka (dnes již zletilá) domáhá zrušení v záhlaví uvedeného rozsudku s tvrzením, že jím byla porušena její ústavně zaručená práva podle čl. 4 odst. 4 a čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

2. Z ústavní stížnosti, jejích příloh a z vyžádaného soudního spisu se podává, že Krajský soud v Ostravě (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 3. 4. 2024 č. j. 49 T 5/2024-833 uznal obžalovaného vinným zločinem znásilnění podle § 185 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), odst. 3 písm. a) trestního zákoníku dílem dokonaným, dílem ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku, přečinem útisku podle § 177 odst. 1 trestního zákoníku, a přečinem ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. a), d), odst. 3 písm. a), b) trestního zákoníku. Uvedeného se dopouštěl od roku 2018 též vůči stěžovatelce (* 2008), která byla svěřena jeho doзору tím, že využil „*situace, své fyzické převahy i autoritativního postavení osoby, které poškozená důvěřovala, jelikož jej dlouhou dobu znala jako rodinného přítele, který její rodině pomáhal i finančně*“ a v přesně nezjištěném počtu případů ji osahával přes oblečení

i na nahém těle, ukájel se její rukou a dne 11. 3. 2022 na ní vykonal pohlavní styk. Stěžovatelka „s obledem na svůj nízký věk a vyspělost nebyla schopna projevit svou vůli a adekvátně se tomuto jednání bránit a rovněž se obávala, že její rodině dál nebude pomáhat ... čehož si byl obžalovaný vědom a využil toho ke svému sexuálnímu uspokojení a s vědomím možného negativního dopadu svého jednání na její další vývoj, zejména v oblasti psychické, morální a sexuální“.

3. Za uvedené trestné činy byl obžalovaný odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání šesti let, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou. Současně mu byla uložena povinnost nahradit poškozeným nemajetkovou újmu, z toho stěžovatelce ve výši 600 000 Kč.

4. Vrchní soud v Olomouci (dále jen „vrchní soud“) ve veřejném zasedání napadeným rozsudkem z podnětu odvolání obžalovaného rozsudek soudu prvního stupně částečně zrušil ve výroku o náhradě nemajetkové újmy (§ 258 odst. 1 písm. f), odst. 2 trestního řádu) a nově rozhodl tak, že mu uložil povinnost zaplatit na náhradu nemajetkové újmy poškozeným nižší částky, konkrétně stěžovatelce částku ve výši 250 000 Kč. Se zbytkem nároků na náhradu nemajetkové újmy odkázal vrchní soud poškozené na řízení ve věcech občanskoprávních (§ 229 odst. 2 trestního řádu). V ostatních výrociích ponechal napadený rozsudek beze změn.

5. Proti rozsudku vrchního soudu podal obžalovaný dovolání, které Nejvyšší soud v neveřejném zasedání usnesením ze dne 27. 11. 2024 č. j. 8 Tdo 986/2024-1225 odmítl zjevně neopodstatněné (§ 265i odst. 1 písm. e) trestního řádu). Jeho následnou ústavní stížnost Ústavní soud odmítl, a to usnesením ze dne 24. 7. 2025 sp. zn. I. ÚS 971/25, jako zjevně neopodstatněnou.

II.

Argumentace stěžovatelky

6. Stěžovatelka ještě jako nezletilá v ústavní stížnosti uvedla, že má za to, že zločin spáchaný obžalovaným (opakované zneužívání a znásilnění nezletilých dětí) se řadí mezi ty nejzávažnější zločiny, které je vůbec možné spáchat. Výše přiznané náhrady újmy by neměla záviset primárně na následcích zločinu pro poškozené, ale měla by být přiznávána v co možná nejvyšší míře, a to z restriktivních důvodů pro pachatele a z preventivních důvodů pro potencionální pachatele. Kritériem majícím vliv na výši náhrady by měly být zejména majetkové poměry obžalovaného. Stěžovatelka souhlasí, že obžalovanému by měly zůstat po uhrazení náhrady újmy prostředky k životu, a to ve výši, které mají např. dlužníci v insolvenčním řízení v oddlužení. Je nesporné, že přiznání vyšší náhrady újmy v dané věci by nemělo jakýkoliv vliv na životní úroveň obžalovaného. Odůvodnění snížení náhrady újmy odkazem na ustálenou judikaturu považuje stěžovatelka za demagogii ze strany soudu. Pokud by tuto argumentaci stěžovatelka přijala, znamenalo by to, že nikdy v budoucnu nebude možné přiznávat vyšší než judikovanou náhradu újmy v obdobných věcech. Pohled laické i odborné veřejnosti se podle ní naštěstí ve věcech zneužívání a znásilnění (nejen dětí) vyvíjí postupně ve prospěch poškozených. Stěžovatelka má za to, že již jen z důvodu absence řádného a přesvědčivého odůvodnění snížení náhrady újmy je rozsudek vrchního soudu nepřezkoumatelný, a jako takový by měl být zrušen a vrácen tomuto soudu k dalšímu řízení.

III.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

7. Stěžovatelka podala proti rozsudku vrchního soudu v zákonné dvouměsíční lhůtě ústavní stížnost, kterou Ústavní soud usnesením ze dne 18. 9. 2024 sp. zn. I. ÚS 2475/24 odmítl podle § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu s odůvodněním, že obžalovaný podal dne 20. 8. 2024 dovolání směřující proti oběma rozsudkům v celém rozsahu, a proto je nutno vyčkat na rozhodnutí Nejvyššího soudu. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2024 č. j. 8 Tdo 986/2024-1225 stěžovatelce doručeno nebylo. Ve své ústavní stížnosti, doručené Ústavnímu soudu dne 1. 3. 2025, stěžovatelka uvedla, že bylo-li usnesení Nejvyššího soudu obžalovanému doručeno v lednu 2025, byla dvouměsíční lhůta k podání její ústavní stížnosti, v souladu s § 72 odst. 3 zákona o Ústavním soudu, zachována (již výše zmíněná ústavní stížnost obžalovaného byla Ústavnímu soudu doručena ve lhůtě dne 28. 3. 2025).

8. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost je v dané situaci nutno považovat za včasné podanou oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatelka před jejím podáním vyčerpala veškeré zákonné procesní prostředky ochrany svých práv (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*).

9. Stěžovatelka v petitu ústavní stížnosti napadá celý (tj. ve všech čtyřech výrokových částech) rozsudek vrchního soudu, avšak její argumentace uplatňovaná v ústavní stížnosti směřuje jen proti výrokům I. až III. v částech týkajících se stěžovatelky, kterými se Ústavní soud také věcně zabývá. Ve vztahu k výrokové části IV. rozsudku vrchního soudu, která ponechává ostatní výroky rozsudku soudu prvního stupně (o vině a trestu obžalovaného) beze změny, se jedná o návrh podaný osobou zjevně neoprávněnou.

IV.

Průběh řízení před Ústavním soudem

10. Soudce zpravodaj podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost účastníkům i vedlejším účastníkům řízení k vyjádření.

11. Vrchní soud pouze odkázal na odůvodnění jeho rozsudku.

12. Vrchní státní zastupitelství v Olomouci (dále jen „vrchní státní zastupitelství“) sdělilo, že jako vedlejší účastník řízení nevyužívá možnosti se k ústavní stížnosti podrobněji vyjádřit. Napadený rozsudek vrchního soudu byl učiněn v principiálním souladu s jeho závěrečným návrhem ve veřejném zasedání. Má za to, aniž by chtěl jakkoli bagatelizovat dopady trestné činnosti na poškozené v konkrétním případě, že soudem stanovené a odůvodněné výše náhrad nemajetkové újmy jsou v souladu s aktuální rozhodovací praxí vrchního soudu a případně i Nejvyššího soudu, odpovídají povaze způsobeného účinku a jsou souměřitelné s obdobnými případy.

13. Obžalovaný se k věci ve stanovené lhůtě nevyjádřil. Ústavní soud proto vychází z toho, že se postavení vedlejšího účastníka vzdal a nadále s ním jako s vedlejším účastníkem nejedná.

14. Obdržená vyjádření zaslal Ústavní soud stěžovatelce na vědomí a k případné replice. Stěžovatelka svého práva podat repliku ve stanovené lhůtě nevyužila.

15. Vzhledem k tomu, že od ústního jednání nebylo možno očekávat další objasnění věci, Ústavní soud podle § 44 věty první zákona o Ústavním soudu rozhodl bez jeho konání.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

16. Ústavní soud je podle čl. 83 Ústavy soudním orgánem ochrany ústavnosti a tuto svoji pravomoc vykonává mimo jiné tím, že podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod [srov. též § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Není součástí soustavy soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy), není jim instančně nadřízen, a nezasahuje do rozhodovací činnosti soudů vždy, když došlo k porušení „běžné zákonnosti nebo k jiným nesprávnostem“, ale až tehdy, představuje-li takové porušení zároveň porušení ústavně zaručeného základního práva nebo svobody (srov. například nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 1. 1995 sp. zn. II. ÚS 45/94). V řízení o ústavní stížnosti tedy není sama o sobě významná námitka „nesprávnosti“ napadeného rozhodnutí, a není rozhodné, je-li dovozována z hmotného či procesního podústavního práva.

17. Ústavní soud po posouzení věci shledal, že ústavní stížnost stěžovatelky je důvodná, neboť napadeným rozhodnutím byla porušena její práva zaručená čl. 7 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny.

V. a) Obecná východiska pro přiznání náhrady nemajetkové újmy v trestním řízení

18. Ústavní soud předně konstatuje, že na poli postavení poškozených v trestním řízení došlo v posledních letech ke značnému legislativnímu, judikatornímu i doktrinárnímu vývoji směrem k silnější ochraně jejich práv (nálezy ze dne 8. 8. 2017 sp. zn. Pl. ÚS 32/16, bod 58). Procesní postavení poškozeného v trestním řízení již nelze redukovat toliko na zpravidla významný pramen důkazu a na doplňkový subjekt trestního řízení (tamtéž, bod 67). Trestní soudy i další orgány činné v trestním řízení musí v trestním řízení postupovat s respektem k právům poškozených, zvláště jde-li o práva ústavně zaručená (nálezy ze dne 13. 3. 2024 sp. zn. IV. ÚS 2124/23, bod 18). Adhezní řízení se totiž nenachází mimo ústavní rámec pravidel práva na soudní ochranu. Řádné projednání nároku poškozených na náhradu škody či nemajetkové újmy způsobené trestným činem je neodmyslitelnou součástí naplnění účelu trestního řízení, kterým je rovněž ochrana práv poškozených (nálezy ze dne 28. 2. 2017 sp. zn. III. ÚS 2916/15, bod 18). Důvod ke kasačnímu zásahu Ústavního soudu je pak dán především v případech, je-li rozhodnutí o adhezním nároku zatíženo libovůlí či svévolí nebo postupem soudu dojde k porušení základních práv poškozených (nálezy ze dne 3. 8. 2021 sp. zn. II. ÚS 3003/20, bod 23).

19. Trestním soudům bylo rozhodování o adhezních nárocích na náhradu újmy svěřeno právě proto, aby poškození mohli dosáhnout plného uspokojení svých nároků zásadně již v trestním řízení a nemuseli podstupovat další (traumatizující) civilní řízení. Uvedený smysl ochrany poškozeného může být popřen, nerozhodnou-li obecné soudy (zcela) o náhradě nemajetkové újmy, čímž donutí poškozené domáhat se svých práv i v civilním řízení, na které jsou odkázáni. Není-li rozhodnuto o odpovídající náhradě nemajetkové újmy, plyne z toho potřeba opětovného prokazování oprávněnosti nároku, která může pro poškozené znamenat další konfrontaci s traumatickými zážitky z doby, kdy se stali obětí trestného činu, což může

vést až k vyvolání pocitu bezpráví a druhotné újmy. Takové důsledky jsou nežádoucí především u zvláště zranitelných obětí ve smyslu § 2 odst. 4 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů, kterým jsou zaručena příslušná práva (například právo na pomoc, informace, na ochranu před druhotnou újmou aj.). Důvodem pro zásah Ústavního soudu jsou též případy, kdy je přiznaná náhrada nemajetkové újmy ze strany trestních soudů excesivně nízká. K takové situaci bude častěji docházet v souvislosti s rozhodováním o náhradách nemajetkové újmy, byť ani v souvislosti s náhradou majetkové újmy (škody) ji nelze vyloučit.

20. Pokud se týká zvláště zranitelných obětí – dětí, je nutné přihlížet mimo jiné i k závazkům státu plynoucím z čl. 39 Úmluvy o právech dítěte. Ten ukládá smluvním stranám činit všechna nezbytná opatření k podpoře tělesného i duševního zotavení a sociální reintegrace dítěte, které je obětí jakékoli formy zanedbání, využívání za účelem finančního obohacování nebo zneužívání, mučení nebo jiné formy krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání anebo ozbrojeného konfliktu. Do této skupiny jsou řazeny i děti, které byly vystaveny sexuálnímu zneužívání. Právě náhrada nemajetkové újmy, která je poskytnuta bez velkých časových prodlev a procesních komplikací (tj. pokud možno v rámci jednoho soudního řízení) představuje jeden z kroků k jejich úspěšnému tělesnému i duševnímu zotavení (pokud je to vůbec možné). Naopak nutnost domáhat se náhrady nemajetkové újmy v občanskoprávním řízení může být u určitých skupin obětí spojeno s opětovným prožíváním nepříjemných či traumatizujících zážitků a vznikem tzv. sekundárního traumatu (nález sp. zn. IV. ÚS 855/24, bod 12). Ústavní soud již několikrát zopakoval (srov. nálezy sp. zn. IV. ÚS 2118/24, bod 18, nález sp. zn. IV. ÚS 855/24, bod 12, nález sp. zn. I. ÚS 1222/22, bod 27, nález sp. zn. II. ÚS 3003/20, bod 25), že takové důsledky jsou nežádoucí právě u těchto zvláště zranitelných obětí.

21. Dítě se podle § 2 odst. 4 písm. a) zákona o obětech trestných činů považuje za zvláště zranitelnou oběť vždy. Navíc, u dětí, které byly obětí znásilnění nebo obětí trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti [§ 2 odst. 4 písm. c) a d) zákona o obětech trestných činů], je nutnost jejich ochrany zřejmě ještě intenzivnější, neboť zde dochází ke kumulaci důvodů zvýšené ochrany, když si traumata spojená se sexuálním zneužíváním mohou nést celý život.

22. Každý soud – a tedy i soud trestní při rozhodování o nároku na náhradu nemajetkové újmy v adhezním řízení – je povinen určovat výši náhrady směřující k odčinění duševních útrap poškozeného způsobem předvídaným v § 2957 občanského zákoníku tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné. Těmi jsou úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody. Je povinen vzít rovněž v úvahu obavu poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, pokud takovou obavu hrozba nebo jiná příčina vyvolala.

23. Nepřiměřeně nízké odškodňování zvláště zranitelných obětí či odkazování jejich nároků do občanskoprávního řízení se jeví jako systémově zcela nevhodné. Ústavní soud již v minulosti judikoval, že příliš nízká náhrada nemajetkové újmy, která nebere dostatečným způsobem v potaz specifické postavení poškozených jako zvláště zranitelných obětí, může mít za následek porušení práva poškozených na nedotknutelnost osoby a soukromí

ve smyslu čl. 7 odst. 1 Listiny ve spojení s právem na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny (náleze ze dne 27. 6. 2023 sp. zn. I. ÚS 1222/22).

24. Ústavní soud reflektuje fakt, že škůdce je pro zaplacení náhrady újmy oběti znásilnění nucen prodat svůj nemovitý majetek; tato skutečnost však sama o sobě nepředstavuje důvod pro závěr o likvidačním působení na jeho osobu. V této souvislosti také připomíná, že k závěru o velmi tísnivé sociální situaci škůdce nepostačí, že se poškozenému výrazně ztenčí jeho majetek, je třeba, aby u něj hrozil stav nouze (k tomu viz MELZER, F. § 2953. In: MELZER, F., TĚGL, P. a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. Svazek IX, § 2894-3081. Leges: Praha 2018, str. 965).

25. Stanovení výše náhrady úzce souvisí s právem na soudní ochranu, jehož porušení se stěžovatelka dovolává. V kontextu projednávaného případu je třeba připomenout zejména povinnost soudů svá rozhodnutí řádně odůvodnit. Uvedená povinnost je jedním z klíčových prvků spravedlivého procesu chráněného čl. 36 Listiny (například náleze ze dne 20. 6. 1995 sp. zn. III. ÚS 84/94). Soud totiž prostřednictvím odůvodnění seznamuje účastníky řízení s úvahami, které jej vedly k vydání rozhodnutí. Musí se vypořádat se všemi relevantními okolnostmi a uplatněnými tvrzeními či námitkami (například náleze ze dne 23. 3. 2006 sp. zn. III. ÚS 521/05). Rozhodnutí, které řádné odůvodnění postrádá, je nepřezkoumatelné a zpravidla porušuje právo účastníků řízení na soudní ochranu (například náleze ze dne 6. 3. 1997 sp. zn. III. ÚS 271/96, z poslední doby viz též například náleze ze dne 3. 4. 2024 sp. zn. II. ÚS 237/24).

V. b) Aplikace shora uvedených východisek na projednávaný případ

26. Soud prvního stupně uložil obžalovanému povinnost zaplatit stěžovateli na náhradě nemajetkové újmy částku 600 000 Kč. Své úvahy ohledně výše náhrady přiznané všem poškozeným, které se účastnily adhezního řízení, podrobně vysvětlil v bodech 23 až 30 rozsudku.

27. Vycházel zejména z čl. 7 Listiny a z ustanovení §§ 2894 odst. 2, 2951 odst. 2, 2956 a 2957 občanského zákoníku. Konstatoval, že obžalovaný jednal v přímém úmyslu a opakovaně, zneužil autoritu a důvěru, kterou mu rodiče poškozených svěřili, poškozené byly zcela bezbranné a nemohly se bránit. Psychické následky jsou zjevné a doložené (např. pláč při výsleších) a zveřejnění případu v rámci vietnamské komunity zvyšuje dopad újmy. Požadované a přisouzené částky shledal soud jako přiměřené a odpovídající závažnosti zásahu. Výše náhrad je v souladu s majetkovými poměry obžalovaného, který vlastní nemovitosti v hodnotě několika milionů Kč. Náhrada tedy není pro obžalovaného likvidační. Soud rovněž zdůraznil, že každý případ je individuální a nelze srovnávat výše náhrad mezi různými řízeními.

28. Vrchní soud na základě odvolání obžalovaného zrušil výrok o náhradě nemajetkové újmy a stěžovateli tuto snížil na částku 250 000 Kč, přičemž se zbytkem nároku ji odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních. Vyhověl přitom také návrhu intervenující státní zástupkyně vrchního státního zastupitelství. Ta na veřejném zasedání dne 23. 5. 2024 v otázce výše náhrad nemajetkové újmy uvedla, že aniž by chtěla trestnou činnost obžalovaného bagatelizovat, je nutno přihlídnout ke konkrétním následkům, které mělo jednání obžalovaného na další život poškozených. Výši náhrady, kterou poškozeným v tomto případě přiznal nalézací soud, označila za nepřiměřenou, a to s ohledem nejen na stávající judikaturu, ale i na rozhodovací činnost obecných soudů, přičemž uvedla,

že nalézací soud tuto nepřiměřenost ve svém rozhodnutí nijak neodůvodnil. Navrhla proto odvolání obžalovaného částečně vyhovět, a to ve vztahu k výroku o náhradě nemajetkové újmy, kdy u všech tří poškozených považovala za přiměřenou částku pohybuující se maximálně do výše 150 000 Kč.

29. Vrchní soud se s hodnocením všech okolností významných pro přiznání nároku na náhradu nemajetkové újmy zcela ztotožnil. Jiný názor však zaujal ke stanovení výše této náhrady (srov. bod 24 odůvodnění napadeného rozsudku), kterou považuje za nepřiměřeně vysokou, a to jak s ohledem na okolnosti případu, tak i majetkové poměry obžalovaného. Ty podle jeho názoru nelze v žádném případě přeceňovat v tom směru, že pokud má obžalovaný více majetku, bude více platit. V neposlední řadě je nutno výši náhrady určit ve srovnání s již vcelku ustálenou rozhodovací praxí soudů všech stupňů, ať už v obdobných případech, či případech zcela odlišných, kdy následky jednání obžalovaného mají pro život poškozeného nebo dokonce jeho pozůstalých podstatně závažnější následky.

30. Ústavní soud poukazuje na to, že právě uvedené představuje argumentaci, jež vedla vrchní soud ke snížení výše náhrady nemajetkové újmy (srov. bod 26 odůvodnění napadeného rozsudku). Je evidentní, že se jedná o obecnou argumentaci, bez individualizace jednotlivých poškozených. Ve vztahu ke stěžovatelce z něj v podstatě nevyplývá nic, co by jakkoli odůvodnilo razantní snížení náhrady přiznané soudem prvního stupně.

31. Ústavní soud nemůže opomenout, že vrchní soud sice uvedl (viz bod 26 odůvodnění napadeného rozsudku), že „je nutno přihlížet k tomu, že ze znaleckých posudků vypracovaných na ně nevyplývalo, že by v důsledku jednání obžalovaného utrpěly závažné následky fyzického nebo psychického rázu, např. ve formě posttraumatické stresové poruchy“. Tím však pominul ten závěr znaleckého posudku, v němž bylo uvedeno, že u stěžovatelky v psychologické rovině zatím nelze usuzovat na projevy posttraumatické stresové poruchy, avšak v současnosti nelze odhadnout, jak předmětné události ovlivní její sociální začlenění v budoucnu (podrobněji srov. bod 10 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně).

32. Ústavně zaručenému právu na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1 Listiny) odpovídá povinnost obecných soudů svá rozhodnutí řádně odůvodnit a v tom rámci se adekvátně, co do myšlenkových konstrukcí racionálně logickým způsobem vypořádat s argumentačními tvrzeními uplatněnými účastníky řízení. Této povinnosti je ve smyslu judikatury Ústavního soudu třeba z pohledu mezi nezávislého soudního rozhodování rozumět tak, že se požaduje přiměřeně dostatečná míra odůvodnění, tj. *„rozsah této povinnosti se může měnit podle povahy rozhodnutí a musí být posuzován ve světle okolností každého případu“* s tím, že závazek odůvodnit rozhodnutí *„nemůže být chápán tak, že vyžaduje podrobnou odpověď na každý argument“* (srov. například nálezy sp. zn. IV. ÚS 201/04, sp. zn. I. ÚS 729/2000 či sp. zn. I. ÚS 116/05).

33. Ústavní soud si je vědom, že (což ostatně vyplývá z trestního spisu) zmocněnci všech poškozených měli možnost se k odvolání obžalovaného vyjádřit a také na něj ve veřejném zasedání náležitě argumentovat. To však nic nemění na tom, že vrchní soud, pokud rušil část rozsudku soudu prvního stupně a sám poté rozhodl o podstatném snížení náhrad nemajetkové újmy u všech poškozených včetně stěžovatelky, měl své rozhodnutí řádným způsobem odůvodnit tak, aby z něj vyplývaly podstatné skutečnosti, na jejichž základě by výše náhrady přiznaná soudem prvního stupně mohla být označena jako nepřiměřeně vysoká ve vztahu k jednotlivým poškozeným a k jim způsobeným újmám.

34. Ústavní soud na tomto místě považuje za nutné též poukázat na usnesení Nejvyššího soudu (ze dne 27. 11. 2024 č. j. 8 Tdo 986/2024-1225, zejména body 43 a 45), kterým odmítl dovolání obžalovaného i ve vztahu k uloženým náhradám poškozeným. Ten uvedl, že z „blediska stanovení výše náhrady imateriální újmy v penězích musí výše přiznaného zadostiučnění v penězích odpovídat výši zadostiučnění přiznaného v případech, které se s projednávanou věcí v podstatných rysech sbodují, není-li takových případů, pak musí odpovídat ekonomické realitě České republiky a tomu, co by obecně bylo vnímáno jako spravedlivé (viz např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 14. 7. 2015 sp. zn. 30 Cdo 2486/2013, ze dne 16. 9. 2015 sp. zn. 30 Cdo 1747/2014, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 11. 2016 sp. zn. II. ÚS 1138/16 aj.)“.

35. V této souvislosti Ústavní soud připomíná, že se výši náhrady za nemajetkovou újmu podrobně zabýval také v nálezu ze dne 24. 4. 2024 sp. zn. II. ÚS 379/23. V jeho bodu 39 odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2015 sp. zn. 30 Cdo 1747/2014 (a předchozí rozsudek ze dne 27. 6. 2012 sp. zn. 30 Cdo 2813/2011), ve kterém mimo jiné „instruoval nalézací soudy v tom smyslu, aby neopomněly uvést podstatné společné a rozdílné znaky a v odůvodnění svého rozhodnutí vysvětlit, jakým způsobem se tyto společné a rozdílné znaky promítly do výše stanoveného zadostiučnění, tj. z jakého důvodu je přiznané zadostiučnění přiměřené ve srovnání s jiným zadostiučněním přiznaným z jiného právního důvodu. V případě, kdy nebude možné postupovat ani podle jiného případu náhrady nemajetkové újmy, je třeba stanovit přiměřené zadostiučnění v takové výši, která bude odpovídat ekonomické realitě České republiky a tomu, co by obecně bylo vnímáno jako spravedlivé (např. s ohledem na cenovou úroveň nebo výši průměrné mzdy).“

36. Ve věci stěžovatelky je zjevné, že vrchní soud posoudil výši přiznané náhrady za nemajetkovou újmu soudem prvního stupně ve shodě s návrhem státní zástupkyně vrchního státního zastupitelství jako nepřiměřeně vysokou. Jak sama státní zástupkyně, tak soud však své úvahy o tom, jakou výši náhrady považují za přiměřenou, s jakými obdobnými případy ji poměřovaly, řádně nevysvětlily ani neodůvodnily. Nepopsaly rovněž způsob, jímž dospěly k výsledné částce 250 000 Kč.

37. Ústavní soud zdůrazňuje, že je dalek toho, aby v daném případě sám určoval či jen naznačoval výši finanční částky, která stěžovatelce náleží nebo dával podrobný návod pro její výpočet; to není a ani nemůže být jeho úkolem. Je však podstatné, aby úvahy vrchního soudu byly čitelné, přezkoumatelné a vady napadených výroků jeho rozsudku, jakož i jejich odůvodnění, nedosahovaly intenzity svévole.

VI. Závěr

38. Ústavní soud uzavírá, že vrchní soud napadené rozhodnutí ve výrocích I., II. a III. ve vztahu ke stěžovatelce zatížil svévolí v podobě nepřezkoumatelnosti a vnitřní rozpornosti; jeho rozhodnutím byla porušena ústavně zaručená práva stěžovatelky podle čl. 7 odst. 1 a čl. 36. odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto ústavní stížnosti zčásti vyhověl a napadené rozhodnutí ve výrocích I., II. a III. v částech týkajících se stěžovatelky zrušil [§ 82 odst. 1, odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Ve vztahu ke zbývajícím částem napadeného rozhodnutí vrchního soudu (výroku IV.) Ústavní soud ústavní stížnost odmítl jako návrh podaný někým zjevně neoprávněným [§ 43 odst. písm. c) zákona o Ústavním soudu].

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 2. dubna 2026

Jan Svatoň
předseda senátu